

Alumni van de Masteropleidingen tot verpleegkundig specialist

Alumni van de tweejarige opleiding MANP en de driejarige
categorale opleiding GGZ-VS

Esther Noordzij MSc.
Drs. Francisca van der Velde

6 juni 2016

Colofon**Dit is een rapport van het Capaciteitsorgaan**

Postbus 20051 | 3502 LB Utrecht
info@capaciteitsorgaan.nl | www.capaciteitsorgaan.nl
T 030-2823840

Uitvoering

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Capaciteitsorgaan door Kiwa Carity

Mei 2015

Inhoud

SAMENVATTING.....	5
INLEIDING	7
1 ONDERZOEKSVRAGEN EN METHODIEK	9
1.1 DOEL EN ONDERZOEKSVRAGEN.....	9
1.2 METHODIEK	9
1.3 RESPONS.....	10
1.4 WEGING.....	11
1.5 MOGELIJKE BIAS IN DE NON-RESPONSE.....	11
2 KENMERKEN VAN DE GROEP ALUMNI VS-OPLEIDINGEN	13
2.1 AANTAL WERKZAMEN	13
2.2 LEEFTIJD EN GESLACHT	14
3 AANBOD OP DE ARBEIDSMARKT	17
3.1 GEMIDDELDE WERKWEEK NAAR GESLACHT.....	17
3.2 ONTWIKKELING AANTAL WERKZAME VS	17
3.3 AANTAL VS PER GENEESKUNDIG SPECIALISME.....	19
3.4 AANTAL FTE PER GENEESKUNDIG SPECIALISME	21
3.5 AANTAL FTE VS EN AANTAL FTE GENEESKUNDIG SPECIALIST.....	21
3.6 LEEFTIJD EN GESLACHT VAN WERKZAME VS PER SPECIALISME	23
3.7 COMBINATIES VAN GENEESKUNDIG SPECIALISMEN	23
3.8 AANTAL WERKZAME VS EN FTE PER PROVINCIE.....	24
4 EXTERN RENDEMENT VAN DE OPLEIDINGEN EN UITSTROOMVERWACHTINGEN.....	27
4.1 EXTERN RENDEMENT	27
4.2 UITSTROOMVERWACHTING VAN VERPLEEGKUNDIG SPECIALISTEN.....	27
5 NIET WERKZAAM ALS VERPLEEGKUNDIG SPECIALIST	29
5.1 DE GROEP ALUMNI DIE NIET WERKZAAM IS ALS VERPLEEGKUNDIG SPECIALIST.....	29
5.2 NOOIT WERKZAAM GEWEEST ALS VERPLEEGKUNDIG SPECIALIST.....	29
5.3 NIET MEER WERKZAAM ALS VERPLEEGKUNDIG SPECIALIST	30
5.4 WERKZAAM BUITEN BEROEP	30
6 ACHTERGRONDKENMERKEN	31
6.1 WERKERVARING EN BEROEP VOOR STUDIE.....	31
6.2 DIPLOMA-EISEN	32
6.3 SOORT ORGANISATIE WAAR MEN WERKZAAM IS.....	33
6.4 SPECIALISMEN WAARIN ALUMNI GGZ-VS WERKZAAM ZIJN	33
6.5 REGISTRATIE IN HET VERPLEEGKUNDIG SPECIALISTEN REGISTER.....	34
BIJLAGE 1: ALUMNI HOGESCHOLEN, AANTAL WERKZAME VS EN AANTAL FTE	35

Samenvatting

Het Capaciteitsorgaan adviseert het ministerie van VWS en partijen in het veld over de benodigde instroom in de erkende medische en tandheelkundige (vervolg)opleidingen. De afgelopen jaren speelt daarbij ook de vraag rondom mogelijkheden voor verticale substitutie van de geneeskundig specialist naar de verpleegkundig specialist (voorheen nurse practitioner) en de physician assistant. Beide beroepsgroepen nemen in omvang toe. Het Capaciteitsorgaan monitort daarom de omvang en arbeidsmarktkenmerken van deze beide beroepsgroepen. In 2012 heeft een eerste onderzoek plaatsgevonden onder alumni van de opleidingen Master Advanced Nursing Practice (MANP) en de Master Physician Assistant (MPA)¹. In 2016 is opnieuw een onderzoek onder deze groepen alumni gehouden.

In januari 2016 is een webenquête gehouden onder de alumni van de tweejarige opleiding Master Advanced Nursing Practice (MANP) en de driejarige opleiding GGZ-VS. In totaal hebben 1119 van de 2883 alumni van de VS-opleidingen de enquête op een bruikbare manier ingevuld. Om een beeld te kunnen schetsen van de beroepsgroep als totaal, zijn de resultaten van de webenquête gewogen naar landelijke totalen. De resultaten uit dit onderzoek worden waar mogelijk vergeleken met het onderzoek uit 2012. In dat onderzoek uit 2012 zijn de alumni van de driejarige categorale opleiding GGZ-VS niet bevraagd, zodat een vergelijking voor de gehele groep alumni niet mogelijk is.

Aantal werkzamen en demografische kenmerken van de beroepsgroep

In totaal zijn er nu 2638 alumni VS-opleidingen werkzaam, met een totaal aantal fte van 2333. De groep als VS werkzame alumni die de tweejarige opleiding tot VS aan een hogeschool heeft gedaan is de afgelopen jaren zeer sterk gegroeid (van 1307 naar 2262). Doordat de gemiddelde werkweek is toegenomen van 0,85 in 2012 naar 0,88 in 2016, is het totale aantal fte nog iets meer toegenomen dan het aantal werkzame personen.

Het merendeel van de werkzame VS is vrouw: 80% van de totale groep. Meer dan de helft van de VS is jonger dan 50, namelijk 59%. In 2012 was dat aandeel met 66% nog iets hoger. De gemiddelde leeftijd van de mannelijke VS ligt, net als in 2012, wat hoger dan die van de vrouwelijke VS.

In totaal is 93% van de alumni VS-opleidingen in januari 2016 werkzaam als verpleegkundig specialist (VS). Van de overige 7% was 5% niet werkzaam als VS maar wel in de zorg; 1% niet werkzaam als VS en ook niet werkzaam in de zorg; 1% niet werkzaam. Er zijn hierin nauwelijks verschillen te zien tussen de groep die de tweejarige opleiding en de groep die de driejarige opleiding (tot VS-GGZ) heeft gedaan. Vergeleken met 2012 is het aandeel alumni dat werkzaam is als VS gestegen. Het aandeel dat wel in de zorg werkt, maar niet als VS is gedaald.

Inzet per specialisme en provincie

De meeste alumni VS-opleidingen zijn werkzaam in de gespecialiseerde GGZ, op afstand gevolgd door interne geneeskunde en ouderengeneeskunde. Wordt het aantal werkzame VS per specialisme echter gerelateerd aan het aantal werkzame geneeskundig specialisten in het betreffende specialisme, dan blijkt dat het aantal VS bij het specialisme thoraxchirurgie relatief gezien hoog is (23 fte VS op 100 fte thoraxchirurgen). Bij de specialismen huisartsgeneeskunde en KNO is dit aandeel laag (respectievelijk 1 fte VS op 100 fte huisartsen en 0,4 fte VS op 100 fte KNO-artsen). Aangezien in het onderzoek van 2012 de alumni van de driejarige opleiding niet bevraagd zijn, is een vergelijking van het aantal werkzame VS per specialisme in 2016 t.o.v. 2012 alleen te maken voor de somatische specialismen (uit de analyses blijkt dat daar geen of nauwelijks alumni van de driejarige opleiding GGZ-VS werkzaam zijn. De vergelijking van de somatisch specialismen van beide onderzoeken is dus vrij zuiver.) De grootste groei in aantallen VS bij de somatische zorg is te zien bij de groep spoedeisende-eerste hulp en ambulancevervoer, op enige afstand gevolgd door urologie. Bij cardiologie is weinig verandering in het aantal VS te zien.

¹ Zie hiervoor *Rapport Alumni Master Advanced Nursing Practice*, Kiwa Carity 2013 en *Rapport Master Physician Assistant*, Kiwa Carity 2013

Ruim 20% van de alumni VS-opleidingen werkt in meer dan één geneeskundig specialistisch domein. Combinaties die vaak voorkomen zijn gespecialiseerde ggz en generalistische basis ggz; huisartsengeneeskunde en ouderengeneeskunde.

Het aantal VS verschilt niet alleen per geneeskundig specialisme, maar ook per provincie. In de provincie Zuid-Holland werken de meeste VS. Ook zijn er veel verpleegkundig specialisten werkzaam in Noord-Holland, Noord-Brabant en Gelderland. Wordt het aantal fte VS dat werkzaam is in een ziekenhuisspecialisme gerelateerd aan het aantal fte geneeskundig specialist, dan blijken verhoudingsgewijs veel VS werkzaam zijn in Overijssel en Zeeland. Hoewel in Noord- en Zuid-Holland en in Gelderland in absolute aantallen relatief veel VS werkzaam zijn in ziekenhuizen, ligt de verhouding fte VS - fte geneeskundig specialist hier niet bijzonder hoog. Er is wat dat betreft geen verband tussen een grote inzet van verpleegkundig specialisten en de aanwezigheid van een opleidingsinstelling voor verpleegkundig specialisten in de regio.

Rendement van de opleiding en uitstroom uit het beroep

Het extern rendement van de tweejarige opleiding is hoog: 1 jaar, 5 jaar en 10 jaar na diplomering werkt 96% tot 97% van de alumni in het beroep. Dit relatief hoge rendement zal er waarschijnlijk mee samenhangen dat het hier om alumni van een master-opleiding gaat (en niet om een initiële opleiding). Voor de driejarige opleiding GGZ-VS is op dit moment alleen een 1-jarig rendement te berekenen. Dat ligt wat lager, namelijk op 87%.

Een klein deel van de VS verwacht tussen nu en vijf jaar het beroep te verlaten (5%), bijna een kwart denkt tussen 15 en 20 jaar te stoppen met het werk als VS. Op basis van de verwachtingen van de respondenten, zal over 10 jaar 19% van de nu werkzame VS het beroep hebben verlaten. Over 20 jaar is dat opgelopen tot 61%.

79% van degenen die nu werkzaam zijn in het beroep, verwacht door te werken tot men 65 of 67 is. 10% verwacht na hun 67^e door te gaan met werken en een kleine groep (10%) verwacht het beroep te verlaten voordat men 65 is. De pensioenleeftijd lijkt de belangrijkste factor te zijn bij de verwachte uitstroom uit het beroep. Dit komt overeen met de resultaten van de meting uit 2012.

Niet werkzaam als VS

Van de alumni VS-opleidingen die nu niet in het beroep werken (7%), heeft bijna driekwart dat ooit wel gedaan, en ruim een kwart niet. Van deze laatste groep wil meer dan de helft dat wel gaan doen. De belangrijkste reden om te stoppen met het beroep is dat mensen een andere carrièrestap hebben gemaakt, terwijl de meest genoemde reden om nog niet aan het werk te gaan als VS, is dat de functie (nog) niet bestaat in de organisatie waar men werkzaam is.

Achtergrondkenmerken

In de enquête is ook gevraagd naar een aantal specifieke achtergrondkenmerken:

- Gemiddeld hebben de alumni van de VS-opleidingen 16 jaar werkervaring voordat ze met de studie beginnen. Het merendeel heeft ervaring als hbo-verpleegkundige (53%) en/of als in-service verpleegkundige (43%).
- 95% van alle alumni van de VS-opleidingen laat zich registreren in het Verpleegkundig Specialisten Register. Van het aantal dat aangeeft werkzaam te zijn in het beroep, is 99% ingeschreven. De meest genoemde registratiedomeinen zijn Intensieve zorg en Geestelijke Gezondheidszorg.
- Het aandeel alumni van de VS-opleidingen dat werkt in een functie die alleen toegankelijk is met het diploma MANP is 50%. Opvallend is dat 21% werkt in een functie die zowel met het diploma MANP als het diploma MPA toegankelijk is.
- 51% van de alumni van de VS-opleidingen die werkzaam zijn in een ziekenhuis, werkt in een algemeen ziekenhuis.
- De alumni van de driejarige opleiding GGZ-VS zijn vooral werkzaam in de gespecialiseerde ggz (niet zijnde een ziekenhuis) en de generalistische basis ggz.

Inleiding

Het Capaciteitsorgaan adviseert het ministerie van VWS en partijen in het veld over de benodigde instroom in de erkende medische en tandheelkundige (vervolg)opleidingen. De afgelopen jaren speelt daarbij ook de vraag rondom mogelijkheden voor verticale substitutie van de geneeskundig specialist naar de verpleegkundig specialist (voorheen nurse practitioner) en de physician assistant. Beide beroepsgroepen nemen in omvang toe. Het Capaciteitsorgaan monitort daarom de omvang en arbeidsmarktkenmerken van deze beide beroepsgroepen. In 2012 heeft een eerste onderzoek plaatsgevonden onder alumni van de opleidingen Master Advanced Nursing Practice (MANP) en de Master Physician Assistant (MPA)². Het Capaciteitsorgaan heeft inmiddels behoefte aan actuele informatie over beide beroepsgroepen en heeft daarom Kiwa Carity gevraagd opnieuw een onderzoek uit te voeren onder alumni MANP en MPA, ten behoeve van het Capaciteitsplan 2016. Deze informatie is weergegeven in twee afzonderlijke rapporten, waaronder dit rapport over de alumni VS-opleidingen.

Het beroep verpleegkundig specialist is opgenomen in Wet BIG. Momenteel hebben verpleegkundig specialisten de tijdelijke zelfstandige bevoegdheid tot het indiceren en verrichten van voorbehouden handelingen. De minister van VWS is voornemens deze zelfstandige bevoegdheid definitief in de Wet BIG te regelen³.

In het onderzoek onder alumni van de VS-opleidingen zijn alle alumni benaderd. De respondenten die voor 2007 aan één van de Hogescholen een diploma hebben behaald, of voor 2010 een diploma hebben behaald van de driejarige categorale opleiding GGZ-VS, is gevraagd naar het behalen van het assessment of een diploma nieuwe stijl. De rapportage richt zich op de groep die zich op basis van hun diploma in kunnen schrijven in het VSR en daarmee de titel VS mogen voeren. Daar waar de term 'alumni VS-opleidingen' wordt gebruikt, gaat het om deze groep, tenzij anders wordt vermeld. Daar waar in dit rapport gesproken wordt over personen die werkzaam zijn in het beroep, gaat het om mensen die de tweejarige opleiding MANP of de driejarige opleiding GGZ-VS hebben voltooid, werkzaam zijn in een functie waarvoor een diploma op HBO-master niveau wordt gevraagd en die zelf aangeven werkzaam te zijn als VS, ongeacht of zij wel of niet geregistreerd zijn in het Verpleegkundig Specialisten Register.

Leeswijzer

In hoofdstuk één van het rapport wordt ingegaan op de onderzoeksvragen en de methode van gegevensverzameling. Hoofdstuk twee geeft een eerste beeld van de beroepsgroep: hoeveel alumni van de VS-opleidingen zijn er, hoeveel daarvan zijn er werkzaam als verpleegkundig specialist en wat is hun leeftijd en geslacht. In hoofdstuk drie wordt ingegaan op de capaciteit, zowel van de groep als totaal als naar specialisme en provincie. Hoofdstuk vier geeft een beeld van het extern rendement en de uitstroomverwachtingen van de verpleegkundig specialisten. Hoofdstuk vijf geeft een aantal kenmerken van alumni VS-opleidingen die niet (meer) werkzaam zijn als verpleegkundig specialist. In hoofdstuk 6 wordt een aantal achtergrondkenmerken gepresenteerd.

² *Rapport Alumni Master Advanced Nursing Practice*, Kiwa Carity 2013 en *Rapport Master Physician Assistant*, Kiwa Carity 2013.

³ Kamerbrief van E.I. Schippers op 11-11-2015.

1 Onderzoeksvragen en methodiek

1.1 Doel en onderzoeksvragen

Het doel van het onderzoek is tweeledig. Ten eerste wordt er kwantitatieve informatie verzameld over de beroepsgroep van de verpleegkundig specialisten (in het vervolg van dit rapport wordt gesproken van verpleegkundig specialisten of VS). Hierbij gaat het er om inzicht te krijgen in:

1. De arbeidsmarktkenmerken van de VS (leeftijd, geslacht, aantal werkzamen en fte) ten tijde van het onderzoek (half januari-half februari 2016)
2. De verhouding tussen aantallen werkzame alumni VS-opleidingen en aantallen werkzame geneeskundig specialisten;
3. De alumni VS-opleidingen die niet werkzaam zijn als verpleegkundig specialist.
4. Het extern rendement van de opleidingen;
5. De uitstroomverwachtingen van werkzame alumni VS-opleidingen.

Het tweede doel van dit onderzoek is een vergelijking te maken met het onderzoek uit 2012 en de verandering ten opzichte van deze meting.

1.2 Methodiek

Webenquête

Om de informatie te verzamelen, is gebruik gemaakt van een webenquête. De enquête bestond uit een aantal achtergrondvragen, vragen over de huidige en eventuele vorige functie (werkzaam als VS, welk medisch specialistisch domein, fte), vragen over eventuele instroom en uitstroom (reden uitstroom, reden niet als VS werkzaam, bereidheid om in te stromen) en een vraag naar de leeftijd waarop men verwacht te stoppen met werken als VS.

Doelgroep

De doelgroep van het onderzoek bestond uit iedereen met een diploma van de Master Advanced Nursing Practice (MANP) behaald aan een Hogeschool, of van de driejarige categorale opleiding GGZ-VS. Om deze doelgroep te bereiken, is medewerking gevraagd en gekregen van de negen Hogescholen in Nederland die de opleiding MANP aanbieden en het opleidingsinstituut dat de opleiding GGZ-VS aanbiedt (Fontys Hogescholen, Hanzehogeschool Groningen, Hogeschool Inholland, Hogeschool Leiden, Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Utrecht, Hogeschool van Arnhem Nijmegen, Hogeschool Zuyd, Saxion Hogeschool en het Opleidingscentrum GGZ-VS). De hogescholen beschikken over bestanden met e-mailadressen van hun alumni. Uit privacyoverwegingen hebben alle hogescholen zelf de uitnodigingen voor deelname aan het onderzoek naar de alumni gestuurd.

Als er in dit rapport gesproken wordt over VS, worden zowel de alumni van de MANP aan één van de Hogescholen als de categorale GGZ-VS opleiding bedoeld, die beschikken over een diploma dat voldoet aan de registratie eisen van het VSR. Alleen verpleegkundigen die de Master Advanced Nursing Practice of de driejarige categorale opleiding tot GGZ-VS hebben voltooid en geregistreerd zijn in het Verpleegkundig Specialisten Register (VSR) mogen de titel verpleegkundig specialist voeren. Verpleegkundigen die na 2006 de MANP hebben voltooid kunnen zich meteen laten registreren in dit register. Verpleegkundigen die in of voor 2006 de opleiding MANP hebben afgerond, moesten laten toetsen of de inhoud van hun opleiding voldoet aan de eisen die vanaf 2007 worden gesteld aan de verpleegkundig specialist. Zij konden tot 1 juli 2012 in een assessment aantonen dat zij beschikken over de vereiste competenties en kwamen daarmee in aanmerking voor inschrijving in het register. Alumni van de categorale opleiding GGZ-VS die na 3 juli 2009 de opleiding hebben voltooid, hebben tevens een hbo-master onderwijsgraad verworven en kunnen zich meteen laten registreren in het RSV-register. Alumni die voor 3 juli 2009 de opleiding GGZ-VS hebben afgerond hebben geen hbo-master onderwijsgraad en hebben dus geen recht op inschrijving in het RSV-register. Deze groep kon in een assessment aantonen over welke competenties zij beschikten om vervolgens een daarop aangepast opleidingsprogramma nieuwe stijl te volgen, leidend tot de hbo-master onderwijsgraad met recht op registratie in het RSV-register. Het gaat om 141 instromers over de jaren 2010 t/m 2012⁴. Vanaf de registratiedatum start een herregistratieperiode van vijf jaar. Om na

⁴ Capaciteitsorgaan, 2015.

vijf jaar voor herregistratie in aanmerking te komen, moet een verpleegkundig specialist aan bepaalde eisen omtrent werkervaring en deskundigheidsbevordering voldoen (bron: www.verpleegkundigspecialismen.nl).

Uitnodiging

De alumni zijn in de tweede helft van januari 2016 per mail benaderd met het verzoek om deel te nemen aan het onderzoek. In deze mail was een link naar de webenquête en de benodigde inloginformatie opgenomen. Na twee weken kregen de alumni een reminder. Aan het einde van de responseperiode heeft de categorale GGZ-VS opleiding de link naar de webenquête op de eigen website gezet, om op deze manier nog meer alumni te bereiken. Na in totaal vier weken is de vragenlijst gesloten.

1.3 Respons

In totaal waren er begin 2016 2883 alumni van de VS-opleidingen. Deze groep bestaat uit twee subgroepen: de alumni van de hogescholen en de alumni van de categorale GGZ-VS opleiding. Alle alumni van de hogescholen zijn aangeschreven voor het onderzoek, dus ook degenen die voor 2007 het diploma hebben behaald maar geen assessment hebben voltooid. Deze laatste groep behoort niet tot de doelgroep van het onderzoek en is daarom niet meegenomen in de analyses. Van de categorale GGZ-VS opleiding zijn alleen degenen aangeschreven die het diploma nieuwe stijl hebben behaald. Deze groep behoort in zijn geheel tot de doelgroep van dit onderzoek.

Van de 2883 alumni hebben er 1236 de enquête ingevuld, waarvan er 1119 bruikbaar waren. In totaal zijn gegevens beschikbaar van 38% van de alumni van de Hogescholen en 46% van de alumni GGZ-VS. Het responspercentage varieert per instroom/diplomajaar van de opleiding (zie tabel 1 en 2). In tabel 1 is het totaal aantal mensen weergegeven dat de opleiding in een bepaald jaar is gestart en inmiddels het diploma heeft behaald. In tabel 2 wordt het totaal aantal alumni uit een bepaald diplomajaar en het aantal respondenten van dat diplomajaar weergegeven.

Tabel 1 Respons van alumni Hogescholen naar jaar waarin de opleiding is gestart (aantallen en aandelen)

Instroomjaar	Aantal respondenten uit instroomjaar	Aantal alumni uit instroomjaar	Respons aandeel
1997/1998	6	23	26%
1999	6	9	67%
2000	13	23	57%
2001	20	47	43%
2002	21	47	45%
2003	27	125	22%
2004	58	181	32%
2005	57	183	31%
2006	63	204	31%
2007	60	208	29%
2008	89	235	38%
2009	79	229	34%
2010	98	242	40%
2011	82	219	37%
2012	124	274	45%
2013/2014	114	209	55%
Onbekend	6		
Totaal	923	2458	38%

Tabel 2 Respons van alumni GGZ-VS naar jaar waarin het diploma is behaald (aantallen en aandelen)

Diplomajaar	Aantal respondenten uit diplomajaar	Aantal alumni uit diplomajaar	Respons aandeel
2009/2010	29	63	46%
2011	40	91	44%
2012	42	99	42%
2013	31	56	55%
2014	25	68	37%
2015	27	44	61%
2016	2	4	50%
Totaal	196	425	46%

1.4 Weging

Om de resultaten van het onderzoek te kunnen extrapoleren naar landelijke gegevens, is gebruik gemaakt van een weegfactor. Hiervoor is gekeken naar het totaal aantal personen per instroomjaar dat met de opleiding is gestart aan een Hogeschool en het diploma heeft behaald (2458) en naar het aantal personen per instroomjaar dat is gestart met de opleiding en het diploma heeft behaald, dat de enquête heeft ingevuld (923). Hiervan is de verhouding berekend, die vervolgens als weegfactor is gebruikt.

Voor de bepaling van de weegfactor voor de categorale opleiding GGZ-VS is dezelfde methode gebruikt, maar dan gebaseerd op diplomajaar. In totaal hebben 425 mensen het diploma nieuwe stijl gehaald, waarvan 196 de enquête hebben ingevuld.

In de rapportage wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van gewogen gegevens. Sommige vragen zijn echter door lage aantallen respondenten beantwoord. In dat geval worden soms ongewogen gegevens gepresenteerd. Dit is dan aangegeven in de tekst.

Het gebruik van een weegfactor brengt met zich mee dat getallen in tabellen afrondingen zijn. Hierdoor kan het voorkomen dat de totalen binnen een tabel net niet optellen tot het totaalcijfer dat gegeven wordt. Ook kan het voorkomen dat totaalcijfers in de ene tabel net iets anders zijn dan in een andere tabel. Omdat bij het weergeven van percentages afgeronde getallen worden weergegeven, komt het soms ook voor dat de percentages in tabellen niet optellen tot 100%.

1.5 Mogelijke bias in de non-response

Bij een vragenlijst bestaat altijd de kans op een selectieve respons. Bij een vragenlijst onder alumni VS-opleidingen, over hun arbeidsloopbaan, is de kans aanwezig dat alumni die werkzaam zijn in een functie als VS de vragenlijst vaker invullen dan alumni die niet werkzaam zijn in een dergelijke functie. In de uitnodigingsmail die verstuurd is, is daarom expliciet aangegeven dat ook de antwoorden van degenen die niet (meer) als VS werkzaam zijn, zeer waardevol zijn voor het onderzoek.

De mogelijkheid van een selectieve respons is getoetst door na te gaan hoeveel mensen er staan ingeschreven in het Verpleegkundig Specialisten Register op een bepaalde peildatum. Dat geeft een indicatie van het aantal mensen dat daadwerkelijk werkzaam is in het beroep. Begin maart is het aantal ingeschreven mensen in het Verpleegkundig Specialisten Register vergeleken met het gewogen aantal alumni in dit onderzoek. Dat waren er 4% minder dan staan ingeschreven in het VSR. Het verschil in peildata zal waarschijnlijk een deel van het verschil van 4% verklaren. Omdat er (gewogen) iets minder alumni in het onderzoek aangaven geregistreerd te zijn dan staan

ingeschreven in het VSR en omdat er een verband is tussen wel of niet ingeschreven staan in het VSR en werkzaam zijn in het beroep⁵, lijkt er geen oververtegenwoordiging van werkzame VS in het onderzoek te zijn.

⁵ Uit dit onderzoek blijkt dat 99,4% van de mensen die werkzaam zijn in het beroep geregistreerd is in het VSR (de andere 0,6% is van plan dit te doen). Van de mensen die niet werkzaam zijn in het beroep is 88% ingeschreven in het VSR.

2 Kenmerken van de groep alumni VS-opleidingen

In dit hoofdstuk wordt een eerste beeld geschetst van de groep gediplomeerden: hun situatie op de arbeidsmarkt. Deze wordt vergeleken met de uitkomsten van een soortgelijk onderzoek in 2012⁶. Daarnaast wordt gekeken naar de leeftijd en het geslacht van de VS. Het gaat hierbij steeds om gewogen gegevens. Als gesproken wordt over gediplomeerden gaat het om de gehele groep alumni VS-opleidingen die zich op basis van hun diploma of aanvullend assessment in kan schrijven in het VSR (dit zijn er 2826). Als gesproken wordt over de beroepsgroep gaat het om degenen die ook daadwerkelijk in de functie VS werkzaam zijn. Deze groep wordt gedefinieerd als alumni VS-opleidingen die aangeven werkzaam te zijn als VS in een functie waarvoor een hbo-master opleiding wordt gevraagd, maar niet noodzakelijkerwijs ingeschreven zijn in het VSR.

2.1 Aantal werkzamen

Het grootste deel van de gediplomeerden is werkzaam als verpleegkundig specialist, namelijk 93%. 5% geeft aan wel werkzaam te zijn in de zorg, maar niet in het beroep (meer informatie over deze groep is te vinden in hoofdstuk 5). Slechts 1% is wel werkzaam maar niet in de zorg en nog eens 1% is helemaal niet werkzaam (zie tabel 3).

Tabel 3 Alumni VS-opleidingen: aantal werkzamen en niet werkzamen (gewogen)

	Aantal alumni VS-opleidingen 2016	Aandeel
Werkzaam als VS	2638	93%
Niet werkzaam als VS, wel in de zorg	141	5%
Wel werkzaam, niet in de zorg	22	1%
Niet werkzaam	25	1%
Totaal		100%

Vergeleken met 2012 is het aantal en aandeel alumni Hogescholen dat werkzaam is als VS gestegen. In 2012 was het percentage dat werkzaam was als VS 88%, in 2016 is dit 94%. Dit gaat gepaard met een daling in het percentage verpleegkundig specialisten dat wel werkzaam is in de zorg, maar niet in het beroep (zie tabel 4). Waarschijnlijk komt dit omdat de functie van VS inmiddels in meer organisaties bestaat dan in 2012 het geval was.

Tabel 4 Alumni Hogescholen: aantal werkzamen en niet-werkzamen 2012 en 2016 (gewogen)

	Aantal alumni Hogescholen 2012	Aandeel 2012	Aantal alumni Hogescholen 2016,	Aandeel alumni Hogescholen 2016	Aantal alumni VS-opleidingen 2016	Aandeel alumni VS-opleidingen 2016
Werkzaam als VS	1307	88%	2262	94%	2638	93%
Werkzaam in de zorg (niet als VS)	131	9%	100	4%	141	5%
Werkzaam, niet in de zorg	11	1%	20	1%	22	1%
Niet werkzaam	8	1%	20	1%	25	1%
Onbekend*	29	2%				
Totaal		100%		100%		100%

* Gediplomeerd in 2011, gestart als VS na peildatum onderzoek

⁶ Rapport Alumni Master Advanced Nursing Practice, Kiwa Carity 2013.

2.2 Leeftijd en geslacht

Hieronder wordt een aantal kenmerken van de beroepsgroep weergegeven: leeftijd en geslacht. Het gaat daarbij steeds om alumni van de VS-opleidingen, die aangeven werkzaam te zijn als VS in een functie waarvoor een hbo-master opleiding gevraagd is.

De gemiddelde leeftijd van de werkzame verpleegkundig specialisten is 45,9 jaar. Meer dan de helft is dan ook jonger dan 50 jaar (59%). Met respectievelijk 4% en 3% zijn de categorieën 25-29 jaar en 60-64 jaar het kleinst. De leeftijdscategorieën 45-49 jaar en 50-54 jaar zijn het beste vertegenwoordigd, met 18 en 22% (zie tabel 5).

Tabel 5 Leeftijdsverdeling werkzame VS (gewogen)

Leeftijdscategorie	Aantal werkzame VS	Aandeel	Cumulatief aandeel
25-29 jaar	96	4%	4%
30-34 jaar	262	10%	14%
35-39 jaar	316	13%	27%
40-44 jaar	349	14%	41%
45-49 jaar	457	18%	59%
50-54 jaar	554	22%	81%
55-59 jaar	408	16%	97%
60-64 jaar	79	3%	100%
Subtotaal	2520	100%	
Onbekend	118		
Totaal	2638		

In vergelijking met 2012 is de populatie werkzame verpleegkundig specialisten iets vergrijsd. Het aandeel van de leeftijdscategorie 40-44 en 45-49 jaar is iets gedaald (van 17% en 23% in 2012 naar 14% en 19% in 2016) en het aandeel van de categorie 55-59 jaar iets gestegen (van 10% in 2012 naar 16% in 2016). Alle andere leeftijdscategorieën laten niet veel verschil zien tussen 2012 en 2016 (zie tabel 6).

Tabel 6 Vergelijking van leeftijdsverdeling werkzame alumni Hogescholen in 2012 en 2016 (gewogen)

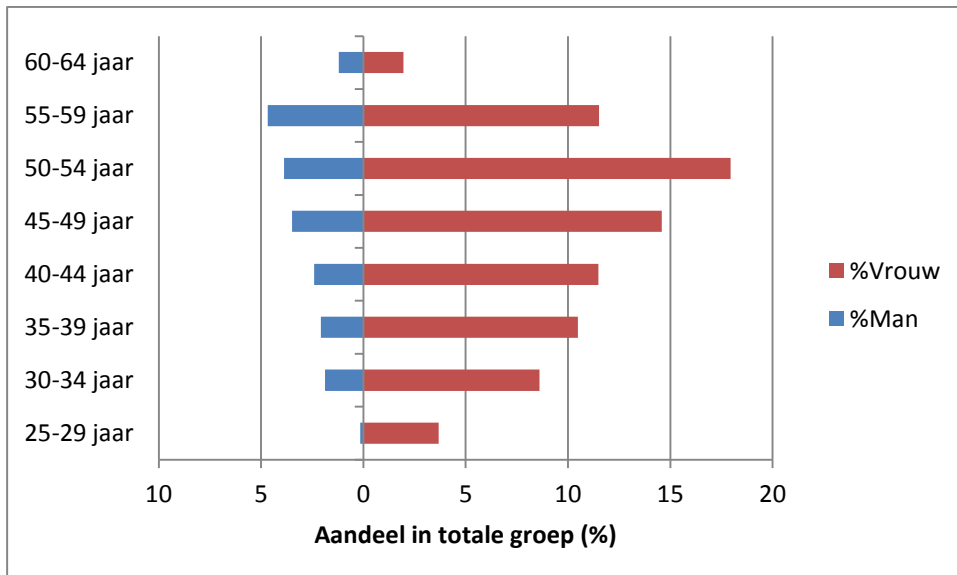
Leeftijdscategorie	Aandeel alumni Hogescholen 2012	Aandeel alumni Hogescholen 2016
25-29	4%	4%
30-34	9%	9%
35-39	13%	12%
40-44	17%	14%
45-49	23%	19%
50-54	22%	22%
55-59	10%	16%
60-64	2%	3%
Totaal	100%	100%

Vrouwen vormen de meerderheid binnen de groep die werkzaam is als VS: 80% van deze groep is vrouw en 20% is man. In de zorg als geheel is 84% vrouw (2014⁷). In vergelijking met 2012 is het aandeel vrouwen vrijwel gelijk gebleven, toen was 79% van de werkzame VS vrouw.

⁷ www.azwinfo.nl % man vrouw in Zorg en WJK. Onderzoekprogramma Arbeidsmarkt Zorg en WJK.

De leeftijdsopbouw van de mannen die werkzaam zijn als VS verschilt van de vrouwen. Voor mannen ligt het zwaartepunt bij de groep 55-59, voor vrouwen bij 50-54. De gemiddelde leeftijd van de VS ligt wat hoger dan gemiddeld in de zorg. Dat vertaalt zich in hogere aandelen werknemers in de leeftijdscategorieën boven de 45. Dat heeft er mee te maken dat verpleegkundigen pas na een aantal jaren werkervaring aan de opleiding tot verpleegkundig specialist kunnen beginnen. Men kan dus pas op gemiddeld latere leeftijd het beroep instromen.

Figuur 1 Werkzame VS: leeftijd- en geslachtsverdeling 2016

3 Aanbod op de arbeidsmarkt

Het aantal werkzame VS dat werkzaam is in het beroep, zegt iets over de totale capaciteit die er is. Daarnaast is de parttime factor van belang. In dit hoofdstuk wordt daarom zowel naar het aantal personen als naar het aantal fte gekeken. Er wordt gekeken naar de deeltijdfactor, het aantal personen en fte per geneeskundig specialisme, de gemiddelde leeftijd van de werkzame VS per geneeskundig specialisme, combinaties van specialismen waarin men werkzaam is en tot slot naar het aantal VS per provincie. De gegevens die worden weergegeven, betreffen steeds gewogen gegevens, tenzij anders is vermeld. Informatie over alumni van de VS-opleidingen die niet (meer) werkzaam zijn in het beroep is te vinden in hoofdstuk 5.

3.1 Gemiddelde werkweek naar geslacht

De gemiddelde werkweek van werkzame verpleegkundig specialisten is groter bij mannen dan bij vrouwen; respectievelijk 0,94 en 0,87 fte. Hier is geen verschil te zien tussen degenen die de tweejarige en degenen die de driejarige opleiding hebben gedaan. In vergelijking met 2012, is de gemiddelde werkweek toegenomen (zie tabel 7).

Tabel 7 Gemiddelde werkweek alumni VS-opleidingen naar geslacht in 2012 en 2016 (gewogen)

Gemiddeld aantal FTE	Alumni Hogescholen 2012	Alumni Hogescholen 2016	Alumni VS- opleidingen 2016
Man	0,91	0,94	0,94
Vrouw	0,84	0,87	0,87
Totaal	0,85	0,88	0,88

Met een gemiddelde werkweek van 0,88 fte en 2638 alumni die in het beroep werkzaam zijn, is het totale aantal fte van de verpleegkundig specialisten 2333. De gemiddelde werkweek voor de groep alumni van de Hogescholen (dus exclusief de alumni van de driejarige opleiding GGZ-VS) is gelijk aan de werkweek van de totale groep alumni van de VS-opleidingen (dus inclusief de GGZ-VS).

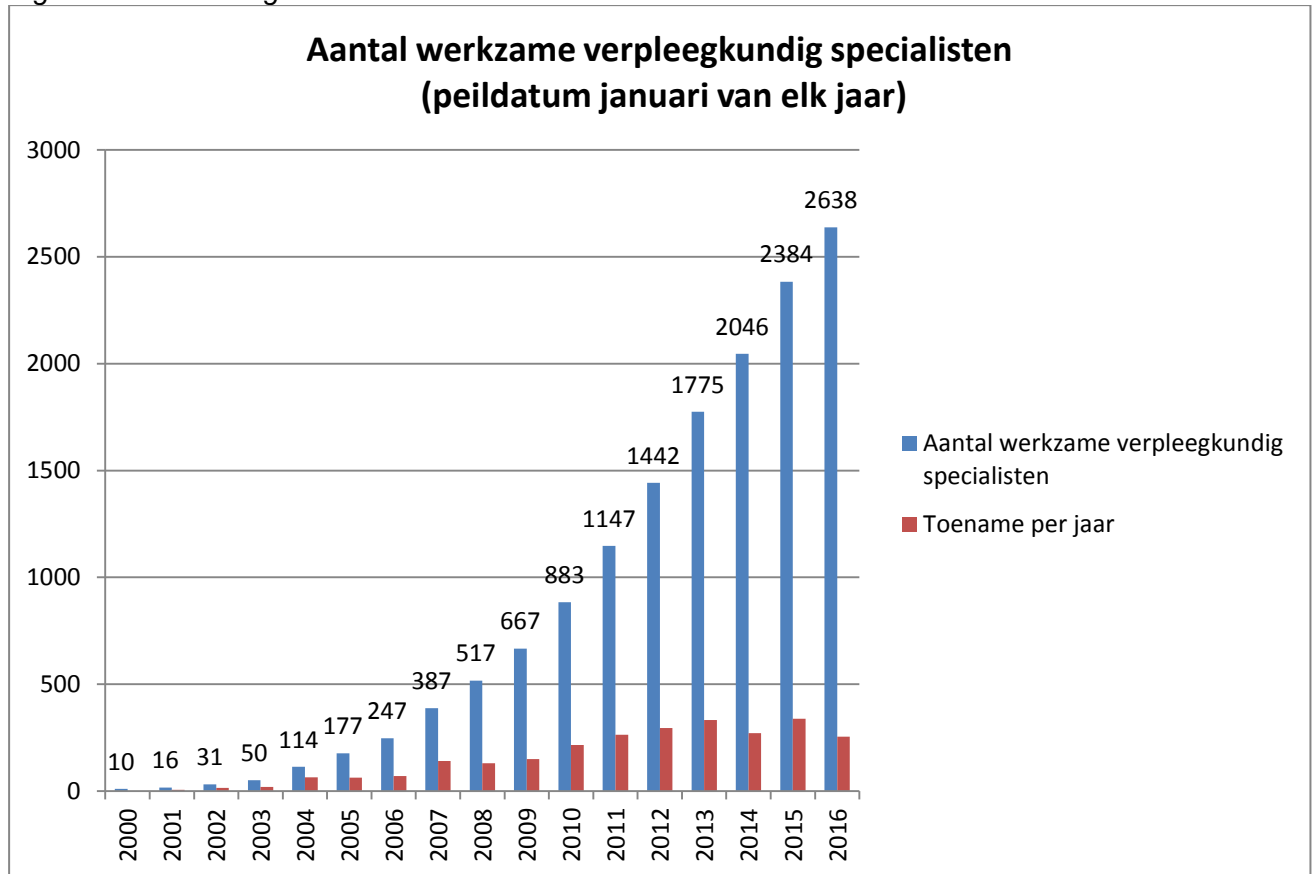
3.2 Ontwikkeling aantal werkzame VS

In figuur 2 is de ontwikkeling van het aantal werkzame VS van 2000 t/m 2016 weergegeven. Na 2013 stijgt de toename per jaar niet meer, maar blijft deze ongeveer gelijk.

Het figuur geeft de totale groep werkzame verpleegkundig specialisten weer. Gegevens over aantallen werkzame alumni van de hogescholen in de periode 2000-2012 zijn afkomstig uit het onderzoek uit 2012. De jaren 2013, 2014 en 2015 zijn voor deze groep geraamd op basis van het aantal behaalde diploma's en het extern rendement van de opleiding na 1 jaar.

Gegevens over aantallen werkzame alumni GGZ-VS in de periode 2012-2015 zijn gebaseerd op het aantal behaalde diploma's en het extern rendement van de opleiding na 1 jaar.

Figuur 2 Ontwikkeling van het aantal werkzame VS 2000 t/m 2016*

3.3 Aantal VS per geneeskundig specialisme

De VS die de enquête hebben ingevuld werken in 36 verschillende specialismen. In tabel 8 is per geneeskundig specialisme weergegeven hoeveel VS er werkzaam zijn (het totaal in de tabel 8 is hoger dan het totaal aantal werkzame VS, omdat men werkzaam kan zijn in meer dan één specialisme). In totaal zijn er 2165 VS werkzaam in een somatisch specialisme. Hieronder vallen ook de huisartsgeneeskunde (279 werkzame VS) en de ouderengeneeskunde (303 werkzame VS). In de GGZ werken 975 VS. Het specialisme waarin de grootste groep verpleegkundig specialisten werkt is de gespecialiseerde ggz. Bijna de helft hiervan heeft de categorale opleiding GGZ-VS gevolgd.

Tabel 8 Aantal werkzame VS, per geneeskundig specialisme (gewogen).

Specialisme	Aantal werkzame VS
Gespecialiseerde ggz, niet zijnde een ziekenhuis	601
Interne geneeskunde	308
Ouderengeneeskunde	303
Huisartsgeneeskunde	279
Generalistische basis ggz	236
Heelkunde	187
Psychiatrie (binnen ziekenhuis)	139
Anders	125
Kindergeneeskunde	113
Cardiologie	111
Longziekten en tuberculose	100
Neurologie	86
Maag-darm-leverziekten	66
Klinische geriatrie	60
Anesthesiologie	57
Spoedeisende eerste hulp	51
Geneeskunde voor verstandelijk gehandicapten	45
Orthopedie	44
Revalidatiegeneeskunde	41
Thoraxchirurgie	40
Urologie	40
Ziekenhuisgeneeskunde	40
Ambulancevervoer	37
Obstetrie en gynaecologie	36
Dermatologie en venerologie	33
Reumatologie	32
Sociale geneeskunde, maatschappij & gezondheid	17
Keel-neus-oorheelkunde	16

*Deze tabel is inclusief de specialismen waarvan de respons te klein was om weer te geven.

Het totaal in de tabel is hoger dan het totaal aantal werkzame VS, omdat men werkzaam kan zijn in meer dan één specialisme.

Tabel 9 geeft het aantal werkzame alumni in 2012 en 2016 weer. In 2012 waren de alumni GGZ-VS niet meegenomen. Daarnaast waren in de vragenlijst van 2012 de categorieën gespecialiseerde ggz en basis ggz niet opgenomen. Dat betekent dat de categorieën gespecialiseerde ggz, basis ggz en psychiatrie in de verschillende metingen niet goed met elkaar zijn te vergelijken (zie hoofdstuk 6 voor een apart overzicht van het aantal alumni van de categorale GGZ-VS opleiding naar specialisme). Naast het meenemen van de alumni GGZ-VS is ook de vraagstelling gewijzigd. In 2012 is gevraagd in welk medisch specialistisch domein de respondent hoofdzakelijk werkzaam was. In 2016 is gevraagd in welk(e) geneeskundige specialistische domein(en) de respondent structureel/op regelmatige basis werkzaam is. Ook dit kan een stijging in het aantal werkzame VS per specialisme veroorzaken. Het aantal werkzame VS, dat meer dan één specialisme heeft opgegeven is 563 (22% van de totale groep werkzame VS die een specialisme heeft ingevuld).

Dit gezegd hebbend is de grootste absolute groei in aantallen VS te zien bij ouderengeneeskunde en de huisartsgeneeskunde. De groep die relatief de grootste groei laat zien is de spoed-eisende-eerste hulp en ambulancevervoer, op enige afstand gevolgd door urologie. Bij cardiologie is weinig verandering in het aantal VS te zien.

Tabel 9 Aantal werkzame VS in 2012 (alumni Hogescholen) en in 2016 (alumni VS-opleidingen)(gewogen)

Specialisme	Aantal werkzame alumni Hogescholen 2012	Aantal werkzame alumni VS-opleidingen 2016	Ontwikkeling 2012-2016
Gespecialiseerde ggz, niet zijnde een ziekenhuis		601	
Interne geneeskunde	173	308	135
Ouderengeneeskunde	117	303	186
Huisartsgeneeskunde	119	279	160
Generalistische basis ggz*		236	
Heelkunde	120	187	67
Psychiatrie (binnen ziekenhuis)	192	139	
Kindergeneeskunde	54	113	59
Cardiologie	109	111	2
Longziekten en tuberculose	66	100	34
Spoedeisende eerste hulp en ambulancevervoer	14	88	74
Neurologie	53	86	33
Maag-darm-leverziekten	21	66	45
Klinische geriatrie	29	60	31
Anesthesiologie	37	57	20
Geneeskunde voor verstandelijk gehandicapten	28	45	17
Orthopedie	27	44	17
Revalidatiegeneeskunde		41	
Thoraxchirurgie	32	40	8
Urologie	12	40	28
Ziekenhuisgeneeskunde		40	
Obstetrie en gynaecologie	24	36	12
Dermatologie en venerologie	22	33	11
Reumatologie	11	32	21
Sociale geneeskunde, maatschappij & gezondheid	.	17	
Keel-neus-oorheelkunde	.	16	
Anders, namelijk	45	125	80

Een . geeft aan dat er te weinig respondenten zijn om de data weer te geven.

* In 2012 is er een andere categorie 'psychiatrie' uitgevraagd dan in 2016, waardoor vergelijken niet mogelijk is.

Het totaal in de tabel is hoger dan het totaal aantal werkzame VS, omdat men werkzaam kan zijn in meer dan één specialisme.

3.4 Aantal fte per geneeskundig specialisme

Het totaal aantal fte zegt ook iets over de capaciteit per specialisme. Tabel 10 geeft per geneeskundig specialisme aan hoeveel fte VS daar werkzaam is. Deze tabel volgt hetzelfde patroon als tabel 9; de top bestaat uit de gespecialiseerde ggz, interne geneeskunde, ouderengeneeskunde en huisartsgeneeskunde. De gespecialiseerde ggz heeft het hoogste aantal fte. Hiervan is 199 fte (gewogen) afkomstig van alumni GGZ-VS.

Tabel 10 Totaal aantal fte die alumni als VS werken per specialisme in 2012 (alumni Hogescholen) en 2016 (alumni VS-opleidingen)(gewogen)

Specialisme	Fte werkzame alumni Hogescholen 2012	Fte werkzame alumni VS- opleidingen 2016	Ontwikkeling 2012-2016
Gespecialiseerde ggz, niet zijnde een ziekenhuis		465	
Interne geneeskunde	147	249	102
Ouderengeneeskunde	100	214	114
Huisartsgeneeskunde	75	149	74
Heelkunde	106	133	27
Psychiatrie (binnen ziekenhuis)	168	109	-59
Generalistische basis ggz		98	
Kindergeneeskunde	48	95	47
Anders	25	91	66
Cardiologie	96	87	-9
Longziekten en tuberculose	62	83	21
Neurologie	44	68	24
SEH/ambulance	13	63	50
Klinische geriatrie	25	51	26
Anesthesiologie	35	48	13
Maag-darm-leverziekten	15	42	27
Geneeskunde voor verstandelijk gehandicapten	22	34	12
Urologie	9	33	24
Orthopedie	23	32	9
Reumatologie	11	29	18
Thoraxchirurgie	28	28	0
Obstetrie en gynaecologie	17	25	8
Revalidatiegeneeskunde	.	24	
Ziekenhuisgeneeskunde		22	
Dermatologie en venerologie	16	21	5
Keel-neus-oorheelkunde	.	6	
Sociale geneeskunde, maatschappij & gezondheid		8	

* In deze tabel zijn niet alle specialismen getoond, omdat er te weinig respondenten zijn om de data weer te geven. Een . geeft aan dat er te weinig respondenten zijn om de data weer te geven.

Omdat respondenten konden aangeven in meerdere specialismen werkzaam te zijn, komt het totaal niet overeen met het totaal aantal fte van de werkzame VS.

3.5 Aantal fte VS en aantal fte geneeskundig specialist

Het aantal VS dat werkzaam is bij een bepaald specialisme zal waarschijnlijk deels samenhangen met de omvang van een bepaald specialisme. Daarom is het aantal fte VS dat werkzaam is per specialisme, vergeleken met het totaal aantal fte van de geneeskundig specialisten in dat specialisme.

In tabel 11 is de verhouding tussen deze aantallen weergegeven. In 2016 wordt verhoudingsgewijs de meeste capaciteit VS ingezet bij thoraxchirurgie, namelijk ruim 23 fte VS per 100 fte thoraxchirurgen. Dit specialisme wordt gevolgd door klinische geriatrie, geneeskunde voor verstandelijk gehandicapten, ouderengeneeskunde en longziekten. Bij ouderengeneeskunde werken dus zowel in absolute als in relatieve termen veel VS. Hoewel bij psychiatrie (binnen het ziekenhuis) en huisartsgeneeskunde in absolute zin veel VS werken, is dat in relatieve zin beduidend minder. In vergelijking met 2012 is de verhouding tussen de VS en de geneeskundig specialist het meest gestegen bij ouderengeneeskunde, klinische geriatrie, reumatologie, maag-darm-leverziekten en urologie. Bij cardiologie is juist een daling in de verhouding met geneeskundige specialisten te zien, wat betekent dat de toename van het aantal fte cardiologen sneller gaat dan de toename van het aantal fte VS in dit specialisme.

Tabel 11 Aantal fte VS per 100 fte geneeskundig specialist en de ontwikkeling van 2016 t.o.v. 2012

Specialisme	Aantal fte werkzame alumni VS-opleidingen 2016	Verhouding: Aantal fte VS per 100 fte geneeskundig specialisten 2016**	Verhouding: Aantal fte VS per 100 fte geneeskundig specialisten 2012**	Ontwikkeling 2016 - 2012
Thoraxchirurgie	28	23,4	23,3	0,2
Klinische geriatrie	51	21,6	13,7	7,9
Geneeskunde voor verstandelijk gehandicapten	34	17,8	12,2	5,7
Ouderengeneeskunde	214	16,5	7,7	8,8
Longziekten en tuberculose	83	15,3	11,2	4,1
Interne geneeskunde	249	13,0	8,0	4,9
Heelkunde	133	11,6	9,3	2,3
Reumatologie	29	11,2	4,6	6,6
Maag-darm-leverziekten	42	10,0	3,9	6,1
Cardiologie	87	9,3	10,3	-0,9
Spoedeisende eerste hulp	36	9,3		
Urologie	33	8,5	2,4	6,1
Neurologie	68	8,3	5,6	2,7
Kindergeneeskunde	95	7,6	3,7	3,8
Revalidatiegeneeskunde	24	4,9	1,4	3,5
Orthopedie	32	4,6	3,7	1,0
Dermatologie en venerologie	21	4,6	3,8	0,8
Psychiatrie (binnen ziekenhuis)*	109	3,8		
Anesthesiologie	48	3,4	2,5	0,9
Obstetrie en gynaecologie	25	2,7	1,9	0,8
Huisartsgeneeskunde	149	1,7	1,1	0,6
Keel-neus-oorheelkunde	6	1,3	0,4	0,9

*In 2012 is de categorie 'psychiatrie' algemeen uitgevraagd, in 2016 is een uitsplitsing gemaakt. Hierdoor is vergelijken niet mogelijk.

**Aantallen fte per geneeskundige specialisme zijn afkomstig uit de capaciteitsplannen 2013 en 2016 van het Capaciteitsorgaan.

***In deze tabel zijn alleen de specialisme getoond waarvoor de vergelijking is te maken met het aantal fte artsen.

3.6 Leeftijd en geslacht van werkzame VS per specialisme

De gemiddelde leeftijd per specialisme verschilt. In het specialisme ziekenhuisgeneeskunde werken gemiddeld genomen de jongste VS: de gemiddelde leeftijd is daar 41 jaar. De hoogste gemiddelde leeftijd, van 51 jaar, is te vinden bij anesthesiologie. De mediane en de gemiddelde leeftijd ontlopen elkaar niet zo veel, wat er op wijst dat de leeftijdsverdeling vrij gelijkmatig is. Over het algemeen werken er meer vrouwen dan mannen in een specialisme. Het aandeel werkzame mannen is alleen hoger bij de specialismen ambulancevervoer en spoedeisende eerste hulp (zie tabel 12).

Tabel 12 De gemiddelde leeftijd en mediaan van alumni van de VS-opleidingen, werkzaam als VS (gewogen).

Specialisme	Gemiddelde leeftijd	Mediaan	% Vrouw
Huisartsgeneeskunde	46	48	85%
Ouderengeneeskunde	46	47	88%
Geneeskunde voor verstandelijk gehandicapten	48	48	93%
Gespecialiseerde ggz, niet zijnde een ziekenhuis	45	46	68%
Generalistische basis ggz	46	46	75%
Ambulancevervoer	50	51	15%
Anesthesiologie	51	51	65%
Cardiologie	45	48	86%
Thoraxchirurgie	45	41	82%
Dermatologie en venerologie	47	49	86%
Heelkunde	46	48	88%
Interne geneeskunde	45	46	89%
Keel-neus-oorheelkunde	47	47	100%
Kindergeneeskunde	45	47	86%
Klinische geriatrie	44	43	96%
Longziekten en tuberculose	47	50	88%
Maag-darm-leverziekten	42	44	100%
Neurologie	48	48	100%
Obstetrie en gynaecologie	50	49	93%
Orthopedie	42	43	87%
Psychiatrie (binnen ziekenhuis)	45	48	62%
Reumatologie	50	51	83%
Revalidatiegeneeskunde	44	44	81%
Spoedeisende eerste hulp	45	43	43%
Urologie	50	53	66%
Ziekenhuisgeneeskunde	41	41	92%
Anders	48	50	81%
Totaal	46	48	80%

3.7 Combinaties van geneeskundig specialismen

Er zijn 563 werkzame VS die aangeven op structurele/regelmatige basis in meer dan één geneeskundig specialistisch domein werkzaam te zijn. 413 hebben één arbeidscontract en werken dus binnen dezelfde baan bij meerdere specialismen. Met een arbeidsovereenkomst wordt hier een contractuele afspraak over het op structurele basis verrichten van werkzaamheden bedoeld. Dit kan bijvoorbeeld een arbeidscontract voor een tijdelijke of vaste baan zijn, of een contract dat als zelfstandige is afgesloten.

Er zijn verschillende combinaties van specialismen die vaak voorkomen (zie tabel 13). Het vaakst komt de combinatie gespecialiseerde ggz en generalistische basis ggz voor. Daarna huisartsgeneeskunde en ouderengeneeskunde. De combinatie interne geneeskunde en heelkunde wordt soms gecombineerd met het specialisme maag-darm-leverziekten. 54% van het totaal aantal

werkzame VS die in meer dan één specialisme werkzaam is heeft een combinatie zoals genoemd in tabel 13.

Tabel 13 Veel voorkomende combinaties van werkzame VS die regelmatig in meer dan één verpleegkundig specialisme werkzaam zijn (gewogen)

Combinatie specialisme	Aantal werkzame VS
Gespecialiseerde ggz en generalistische basis ggz	168
Huisartsgeneeskunde en ouderengeneeskunde	61
Interne geneeskunde en heelkunde	25
Gespecialiseerde ggz en psychiatrie	25
Gespecialiseerde ggz en huisartsgeneeskunde	22

3.8 Aantal werkzame VS en fte per provincie

Aan de werkzame alumni VS-opleidingen is gevraagd in welke provincie ze (vooral) werkzaam zijn. In de provincie Zuid-Holland werken de meeste VS (zie tabel 14). Ook zijn er veel verpleegkundig specialisten werkzaam in Noord-Holland, Noord-Brabant en Gelderland. De provincies Zeeland en Flevoland hebben de minste werkzame verpleegkundig specialisten. Er zijn respondenten die aangeven in meer dan 1 provincie werkzaam te zijn. Deze groep is naar rato verdeeld over de aangegeven provincies.

Tabel 14 Het aantal werkzame VS en hun aantal fte, per provincie in 2016 (gewogen)

Provincie	Aantal werkzame VS	Aantal fte werkzame VS
Zuid-Holland	645	578
Noord-Holland	321	280
Noord-Brabant	273	240
Gelderland	240	209
Groningen	220	199
Overijssel	216	195
Utrecht	216	185
Limburg	115	102
Friesland	110	95
Drenthe	64	58
Zeeland	53	52
Flevoland	42	35
Subtotaal	2516	2227
Niet van toepassing	10	8
Onbekend	111	98
Totaal	2638	2333

In 2012 en in 2016 werken de meeste alumni van de Hogescholen die werkzaam waren als VS in Zuid-Holland (zie tabel 15). In Limburg is het aantal werkzame alumni van de Hogescholen verhoudingsgewijs het minst gestegen. De ontwikkeling in Zeeland lijkt sterk, maar dit komt ook door de kleine aantallen.

Tabel 15 Het aantal werkzame alumni Hogescholen in 2012 en 2016, per provincie (gewogen)

Provincie	Aantal werkzame alumni Hogescholen 2012	Aantal werkzame alumni Hogescholen 2016	Ontwikkeling 2012-2016	% Ontwikkeling 2012-2016
Zuid-Holland	242	562	320	232
Gelderland	189	212	23	112
Noord-Brabant	162	241	79	149
Groningen	161	188	27	117
Overijssel	144	171	27	119
Utrecht	105	193	88	184
Noord-Holland	101	286	185	283
Limburg	80	87	7	109
Friesland	57	85	28	149
Drenthe	37	53	16	143
Flevoland	29	40	11	138
Zeeland	8	36	28	450

Het absolute aantal werkzame VS per provincie zal deels samenhangen met werkgelegenheid in de zorg. Het aantal werkzame VS per provincie zegt dan waarschijnlijk meer over die werkgelegenheid dan over de inzet van VS. Door de gegevens over aantallen fte VS te relateren aan het aantal fte geneeskundig specialist, is een zuiverder beeld te krijgen van de inzet van VS per provincie. In tabel 16 is dit gedaan voor de VS en geneeskundig specialisten die zijn verbonden aan een ziekenhuis⁸.

Tabel 16 Aantal fte VS per 100 fte geneeskundig specialist (alleen ziekenhuizen) in 2016, per provincie

Provincie	Fte werkzame alumni VS-opleidingen per 100 fte geneeskundig specialist*
Overijssel	13,1
Zeeland	10,3
Utrecht	9,0
Groningen	8,9
Friesland	8,3
Zuid-Holland	8,1
Gelderland	7,0
Drenthe	6,9
Noord-Brabant	6,2
Flevoland	5,5
Noord-Holland	5,1
Limburg	3,8
Totaal	7,2

* Aantallen fte per geneeskundige specialisme zijn afkomstig uit het capaciteitsplan 2016 van het Capaciteitsorgaan.

⁸ Het aantal fte geneeskundig specialist per provincie betreft gegevens 2014. Per provincie zijn de aantallen fte geneeskundig specialist van de ziekenhuizen in die provincie bij elkaar opgeteld. Ontbrekende gegevens zijn bijgeschat.

Te zien is dat er dan verhoudingsgewijs veel VS werkzaam zijn in Overijssel en Zeeland. Hoewel in Noord- en Zuid-Holland en in Gelderland in absolute aantallen relatief veel VS werkzaam zijn in ziekenhuizen, ligt de verhouding fte VS - fte geneeskundig specialist hier niet bijzonder hoog. Het lijkt er dus op dat er geen verband is tussen een grote inzet van VS en de aanwezigheid van een VS-opleidingsinstelling of UMC's in de provincie.

4 Extern rendement van de opleidingen en uitstroomverwachtingen

4.1 Extern rendement

Het extern rendement van de opleiding geeft aan welk aandeel van de alumni na een bepaalde periode daadwerkelijk in het beroep werkzaam is. Dit extern rendement neemt af naarmate er meer jaren verstreken zijn tussen diplomering en meten van het extern rendement. Dit heeft er mee te maken dat mensen met pensioen gaan of er voor kiezen een ander beroep uit te gaan oefenen.

In tabel 17 is het extern rendement na 1 jaar, na 5 jaar en na 10 jaar van diplomering weergegeven. Omdat het aantal alumni dat niet in het beroep gaat werken, of daar mee stopt, vrij gering is, is er voor gekozen om naar het gemiddelde van een drietal diplomajaren te kijken. Dat wil zeggen dat voor het extern rendement 10 jaar na afstuderen, is gekeken naar het diplomajaar 2003 (het aantal van deze alumni dat werkzaam is in 2013), het diplomajaar 2004 (het aantal van deze alumni dat werkzaam is in 2014) en het diplomajaar 2005 (het aantal alumni dat werkzaam is in 2015). Voor het extern rendement over vijf jaar is op een soortelijke wijze gekeken naar de gediplomeerden van 2008, 2009 en 2010 en voor het extern rendement na 1 jaar na de gediplomeerden van 2012, 2013 en 2014. Er is voor deze jaren gekozen om zo dichtmogelijk bij de actualiteit te blijven. Voor de alumni van de driejarige categorale opleiding GGZ-VS is het rendement na 10 en 5 jaar nog niet te berekenen, omdat in 2009 slechts een enkel diploma nieuwe stijl is uitgegeven en pas vanaf 2010 meer diploma's nieuwe stijl zijn behaald. In de tabel is te zien dat het extern rendement van de tweejarige opleiding na 1, 5 en 10 jaar weinig verschilt (en na 10 jaar zelfs iets hoger is dan na 5 jaar). Dit kan komen omdat het om een relatief nieuwe beroepsgroep gaat, waarbij er nog geen grote uitstroom uit het beroep is ontstaan. Ruim driekwart is korter dan 10 jaar geleden gediplomeerd. Dat het rendement na 1 jaar van diplomering wat lager is dan na 5 jaar, kan te maken hebben met de tijd die mensen nodig hebben om een baan als VS te vinden. Het rendement 1 jaar na diplomeren is bij de GGZ-VS wat lager dan bij de tweejarige opleiding, namelijk 87%. Van de 13% alumni GGZ-VS die een jaar na diplomering niet werkzaam was in het beroep, is ongeveer de helft inmiddels wel werkzaam als VS. Zij zijn dus later dan 1 jaar na diplomering gestart met werken als verpleegkundig specialist. Verder is ongeveer een kwart werkzaam in een functie in de zorg, die ook vervuld kan worden zonder masteropleiding. Het overgebleven deel bestaat slechts uit een klein aantal respondenten, dat onder andere aangeeft een carrière-switch gemaakt te hebben of aangeeft dat de functie (nog) niet bestaat in de organisatie.

Tabel 17 Het extern rendement van de tweejarige opleiding van de Hogescholen en de driejarige opleiding GGZ-VS

Extern rendement na x aantal jaar	Alumni Hogescholen	Alumni GGZ-VS
Extern rendement na 1 jaar	96%	87%
Extern rendement na 5 jaar	96%	
Extern rendement na 10 jaar	97%	

4.2 Uitstroomverwachting van verpleegkundig specialisten

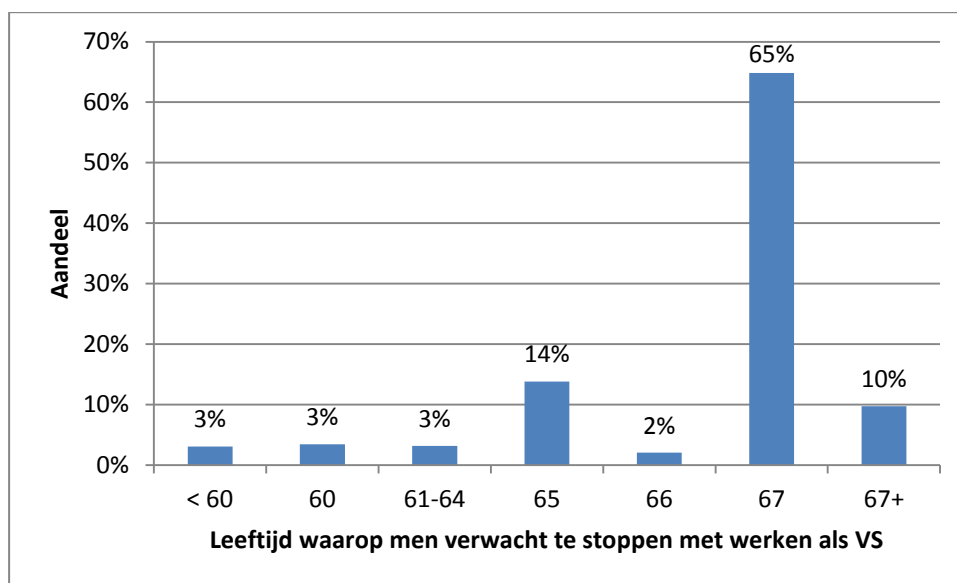
Aan de respondenten is gevraagd tot welke leeftijd zij werkzaam denken te zijn in het beroep. Op basis daarvan en hun leeftijd, is aan te geven welk aandeel van de werkzame VS verwacht over 5, 10, 15 en 20 jaar nog werkzaam te zijn in het beroep. Het resultaat is te zien in tabel 18. Een klein deel denkt tussen nu en vijf jaar het beroep te verlaten, een kwart denkt tussen 10 en 15 jaar te stoppen als VS. Op basis van de verwachtingen van de respondenten, zal over 10 jaar 19% van de nu werkzame VS het beroep hebben verlaten. Over 20 jaar is dat opgelopen tot 61%.

Tabel 15 Het aandeel werkzamen alumni VS-opleidingen dat verwacht binnen een bepaalde periode te stoppen met het beroep

Periode	Aandeel	Cumulatief aandeel
Binnen nu en 5 jaar	5%	5%
Tussen 5 en 10 jaar	14%	19%
Tussen 10 en 15 jaar	23%	41%
Tussen 15 en 20 jaar	19%	61%

Het aantal jaar waarin men denkt te stoppen met het beroep, hangt sterk samen met leeftijd en (verwachte) pensioenleeftijd. Jongeren hebben meer werkzame jaren voor de boeg dan ouderen. In figuur 3 is te zien dat het merendeel van de VS verwacht door te werken tot men 67 is (65%). 14% verwacht te stoppen als men 65 is. Slechts 10% verwacht te stoppen voordat men 65 is. Degenen die verwachten voor hun 65e of 67e te stoppen met het beroep, zijn te vinden in alle leeftijdscategorieën. Dat het merendeel aangeeft verwacht op hun 67^e te stoppen met het beroep, duidt er op dat de belangrijkste factor in de uitstroom uit het beroep het bereiken van de pensioenleeftijd is. Ook de resultaten van de meting uit 2012 wijzen daar op. Toen verwachtte 53% door te gaan tot hun 67e, en 22% tot hun 65e. De verschuivingen daar in die nu te zien zijn, zullen waarschijnlijk samenhangen met het opschuiven van de pensioenleeftijd.

Figuur 3 Leeftijd waarop VS verwachten te stoppen met het beroep

5 Niet werkzaam als verpleegkundig specialist

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de alumni van de VS-opleidingen, die op het moment van onderzoek niet werkzaam waren als VS. Eerst wordt gekeken naar de groep alumni die nooit werkzaam zijn geweest. Daarna gaat het hoofdstuk verder in op de mensen die wel werkzaam zijn geweest, maar dat nu niet meer zijn. Ook wordt er gekeken naar de functie die respondenten uitoefenen die niet werkzaam zijn als VS.

5.1 De groep alumni die niet werkzaam is als verpleegkundig specialist

Van de alumni die hebben aangegeven momenteel niet werkzaam te zijn in het beroep, geeft 28% aan nooit werkzaam te zijn geweest als verpleegkundig specialist, terwijl 72% in het verleden wel in het beroep heeft gewerkt.

Tabel 16 Aantal alumni VS-opleidingen dat aangeeft op het moment van onderzoek niet werkzaam te zijn als VS (gewogen)

Werkzaam	Aantal alumni VS opleidingen	Aandeel
Ooit werkzaam geweest	102	72%
Nooit werkzaam geweest	40	28%
Subtotaal	142	
Onbekend	45	
Totaal	188	

5.2 Nooit werkzaam geweest als verpleegkundig specialist

Van de respondenten die aangeven nooit werkzaam te zijn geweest als verpleegkundig specialist, willen er 8 in de toekomst als verpleegkundig specialist werken. 5 van de respondenten die nooit werkzaam geweest zijn als VS weten nog niet of ze in de toekomst willen werken als verpleegkundig specialist (zie tabel 20). Omdat het om kleine aantallen gaat, is gekeken naar de ongewogen aantallen. Het gaat daarom om indicatieve cijfers.

Tabel 20 Wens om als VS te gaan werken – alumni VS-opleidingen die nog niet werkzaam zijn geweest in het beroep (ongewogen)

Wilt u in de toekomst als VS gaan werken?	Aantal alumni VS-opleidingen
Ja	8
Nee	2
Weet ik nog niet	5
Subtotaal	15
Onbekend	1
Totaal	16

Aan de alumni die aangeven nog nooit te hebben gewerkt als verpleegkundig specialist, is gevraagd wat de belangrijkste reden(en) zijn om (nog) niet aan het werk te zijn als VS. De reden die het vaakst wordt genoemd is dat de functie (nog) niet bestaat in de organisatie waar men werkzaam is.

5.3 Niet meer werkzaam als verpleegkundig specialist

Aan de respondenten die hebben aangegeven wel werkzaam te zijn geweest als VS, is gevraagd wat de belangrijkste redenen waren om te stoppen, zie tabel 21. Het gaat om ongewogen aantallen. In totaal waren er 38 respondenten die aangaven inmiddels gestopt te zijn met het beroep. Omdat mensen hier meerdere redenen konden opgeven, telt het totaal in de tabel op tot boven deze 38. De belangrijkste reden om te stoppen met werken als VS is het maken van een andere carrièrestap of switch.

Tabel 21 Belangrijkste redenen waarom alumni VS-opleidingen die ooit hebben gewerkt als VS, zijn gestopt (ongewogen)

Belangrijkste reden(en) om te stoppen met het werken als VS	Aantal alumni VS-opleidingen
Ik heb een andere carrièrestap of /switch gemaakt	22
Anders	8
Privéredenen	4
De functie die ik had sloot niet aan bij de inhoud van de opleiding	4
De functie die ik had sloot niet aan bij het niveau van de opleiding	3
Ik vond de functie die ik had te licht	3
Ik ben gestopt vanwege een arbeidsconflict	3
Ik ben helemaal gestopt met werken vanwege (pré)pensioen	3
Ik vond de functie die ik had te zwaar	2
Ik vond de salariering niet passend	2
Ik ben helemaal gestopt met werken vanwege arbeidsongeschiktheid	2
Ik ben helemaal gestopt met werken vanwege een andere reden	1
Totaal	57

*Meerdere antwoorden mogelijk

5.4 Werkzaam buiten beroep

Aan de respondenten die aangaven niet werkzaam te zijn in het beroep, maar wel binnen de zorg is gevraagd wat de naam van hun functie is. Tabel 22 geeft hiervan de (ongewogen) aantallen per categorie weer. Een deel van de respondenten heeft geen antwoord gegeven op deze vraag. De meesten die wel antwoord gaven hebben een verpleegkundige functie. Onder de categorie Anders vallen onder andere docenten en adviseurs.

Tabel 22 De functie waarin alumni VS-opleidingen werkzaam zijn als ze niet in het beroep, maar wel in de zorg werken (ongewogen)

Categorie	Aantal alumni VS-opleidingen
Verpleegkundigen	15
Manager/coördinator	8
Anders	9
Onbekend	23
Totaal	55

Aan de groep alumni die aangeven niet werkzaam te zijn in de zorg, is ook gevraagd naar de naam van hun functie. Het grootste deel van deze groep respondenten geeft aan als docent te werken.

6 Achtergrondkenmerken

6.1 Werkervaring en beroep voor studie

Het gemiddeld aantal jaren relevante werkervaring voordat men begint aan de masteropleiding Advanced Nursing Practice of de categorale opleiding GGZ-VS is 16 jaar. Het gaat hier om werkervaring die is opgedaan als verpleegkundige, voor aanvang van de opleiding en exclusief de ervaring opgedaan in stage/praktijkopleidingsplaatsen.

Een meerderheid doet deze ervaring op als hbo-verpleegkundige (53%) en/of als in-service verpleegkundige (43%, zie tabel 23). 30% heeft (ook) werkervaring als gespecialiseerd verpleegkundige. Het percentage in tabel 5 is hoger dan 100%, omdat men meerdere antwoorden kon geven.

Tabel 23 Werkervaring naar opleidingsachtergrond, voordat aan de opleiding VS (Hogeschool of GGZ-VS) is begonnen (gewogen)

Opleidingsachtergrond	Aantal alumni VS-opleidingen	Aandeel
Hbo-verpleegkundige	1506	53%
In-service verpleegkundige	1218	43%
Gespecialiseerd verpleegkundige (post-hbo/mbo)	851	30%
Anders	384	14%
Totaal*	2826	

*Het totaal uit de tabel telt niet op tot 2826, omdat men meerdere beroepen kon aangeven. Men kan tenslotte eerst als hbo-verpleegkundige hebben gewerkt en vervolgens als gespecialiseerd verpleegkundige.

De alumni die werkervaring hebben opgedaan als gespecialiseerd verpleegkundige, hebben dat vaak gedaan als oncologieverpleegkundige (19%) of als IC-verpleegkundige (15%). Ook het specialisme CCU-verpleegkundige en de sociaal psychiatisch verpleegkundige (SPV) komt vaak voor (beide 12%, zie tabel 24). Werkervaring als nefrologieverpleegkundige, obstetrie-verpleegkundige of diabetesverpleegkundige komt weinig voor.

Tabel 24 Specialisme waarin (ook) werkervaring is opgedaan voordat men begonnen is aan de opleiding VS (Hogeschool of GGZ-VS) (gewogen)

Specialisatie	Aandeel
Oncologieverpleegkundige	19%
IC-verpleegkundige	15%
CCU-verpleegkundige	12%
SPV	12%
SEH-verpleegkundige	8%
Kinderverpleegkundige	7%
Ambulanceverpleegkundige	6%
IC-kinderverpleegkundige	4%
Longverpleegkundige	4%
Dialyseverpleegkundige	3%
IC-neonatologieverpleegkundige	3%
Neurologieverpleegkundige	3%
Diabetesverpleegkundige	2%
Obstetrie verpleegkundige	2%
Nefrologieverpleegkundige	1%

6.2 Diploma-eisen

Aan de werkzame VS is gevraagd naar de diploma-eisen van de functie waarin de respondent werkzaam is. Hierbij kon de respondent ook aangeven dat er een combinatie van diploma-eisen was. Het grootste aandeel werkzame VS werkt in een functie die alleen toegankelijk is met het diploma MANP, 50%. Opvallend is dat een groot deel werkt in een functie die zowel met het diploma voor MANP als MPA toegankelijk is (21%, zie tabel 25). Deze groep is werkzaam in verschillende specialisme(n). 52% van deze groep werkt in een of meer van de volgende geneeskundige specialisme: huisartsengeneeskunde, interne geneeskunde, ouderengeneeskunde, cardiologie en heelkunde.

Tabel 25 Diploma-eisen van de functie van werkzame VS.

Diploma(s)	Aantal werkzame VS	Aandeel
MANP	1329	50%
MANP en MPA	552	21%
MANP en GGZ-VS	357	14%
GGZ-VS	278	11%
Andere combinaties van diploma's	108	4%
Onbekend	14	1%
Totaal	2638	100%

6.3 Soort organisatie waar men werkzaam is

Respondenten die hebben aangegeven werkzaam te zijn in een ziekenhuisspecialisme, is gevraagd in wat voor organisatie ze werkzaam zijn. Het merendeel van deze groep is werkzaam in een algemeen ziekenhuis (zie tabel 26). Daarnaast is een groot deel werkzaam in een UMC of STZ ziekenhuis.

Tabel 26 Het aantal werkzame VS per type organisatie die werkzaam is in een ziekenhuisspecialisatie (gewogen)

Type organisatie	Aantal werkzame VS	Aandeel
Algemeen ziekenhuis	622	51%
UMC	282	23%
STZ ziekenhuis	115	9%
Categoriaal ziekenhuis	51	4%
Psychiatrisch ziekenhuis	25	2%
Revalidatie	.	.
Anders	109	9%

Een . geeft aan dat er te weinig respondenten zijn om de data weer te geven.

6.4 Specialismen waarin alumni GGZ-VS werkzaam zijn

De meeste alumni van de driejarige opleiding GGZ-VS zijn werkzaam in de gespecialiseerde ggz, niet zijnde een ziekenhuis (zie tabel 27).

Tabel 27 Specialismen waarin alumni GGZ-VS werkzaam zijn.

Specialisme	Aantal werkzame alumni GGZ-VS gewogen	Aantal ongewogen
Huisartsgeneeskunde	.	.
Ouderengeneeskunde	.	.
Gespecialiseerde ggz, niet zijnde een ziekenhuis	277	129
Generalistische basis ggz	103	48
Sociale geneeskunde, maatschappij & gezondheid	.	.
Dermatologie en venerologie	.	.
Kindergeneeskunde	.	.
Neurologie	.	.
Psychiatrie (binnen ziekenhuis)	58	26
Anders, namelijk	.	.
Totaal	470	218

Een . geeft aan dat er te weinig respondenten zijn om de data weer te geven.

6.5 Registratie in het Verpleegkundig Specialisten Register

Degenen die de MANP na 2006 hebben afgerond, kunnen zich op basis van dat diploma meteen registreren in het Verpleegkundig Specialisten Register. Degenen die het diploma in 2006 of daarvoor hebben behaald, moesten eerst via een assessment aantonen dat zij over de vereiste competenties beschikten. De alumni GGZ-VS die een diploma hebben behaald na 13 juli 2009 (diploma 'nieuwe stijl') kunnen zich eveneens laten registreren in het register. Van degenen die voldoen aan de diploma-eisen, staat het grootste deel geregistreerd in het Verpleegkundig Specialisten Register: 95%. Slechts 1% is niet geregistreerd en is ook niet van plan dit te doen. Als gekeken wordt naar de groep die als verpleegkundig specialist werkzaam is, is 99,4% geregistreerd. De overige 0,6% geeft aan van plan te zijn dit te gaan doen. 166 geregistreerden geven aan niet werkzaam te zijn als VS. Dit is 6% van het totaal aantal geregistreerden in het VSR.

Tabel 28 Aantal VS dat zich heeft geregistreerd in het Verpleegkundig Specialisten Register, die nog van plan is te doen, of dit niet gaat doen (gewogen).

Registratie in het VSR	Aantal alumni VS-opleidingen	Aandeel
Geregistreerd in Verpleegkundig Specialisten Register	2674	95%
Niet geregistreerd, maar wel van plan dit te doen	18	1%
Niet geregistreerd en niet van plan dit te doen	20	1%
Onbekend	114	4%
Totaal	2826	100%

Aan de VS die geregistreerd staan is gevraagd in welk domein ze zich hebben laten registreren. Het merendeel registreert zich in het domein Intensieve zorg bij somatische aandoeningen (44%), 31% in het domein Geestelijke gezondheidszorg en 17% in het domein Acute zorg bij somatische aandoeningen (zie tabel 29). Slecht 1% van de VS laat zich registreren in het domein van de Preventieve zorg bij somatische aandoeningen (zie tabel 29, omdat men zich meerdere domeinen kan laten registreren telt het totaal niet op tot de 2674 die aangeven ingeschreven te zijn in het register).

Tabel 29 Domein waarbij VS geregistreerd staat in het Verpleegkundig Specialisten Register of het domein waarin men zich wil later inschrijven.

Registratiedomeinen	Aantal alumni VS-opleidingen	Aandeel
Intensieve zorg bij somatische aandoeningen	1183	44%
Geestelijke gezondheidszorg	834	31%
Chronische zorg bij somatische aandoeningen	461	17%
Acute zorg bij somatische aandoeningen	183	7%
Preventieve zorg bij somatische aandoeningen	33	1%

* Het totaal telt niet op tot de 2674 alumni die zijn geregistreerd of zich willen laten registreren, omdat men zich meerdere domeinen kan laten registreren.

Bijlage 1: alumni Hogescholen, aantal werkzame VS en aantal fte

Tabel 30 Alumni Hogescholen: aantal werkzame VS en aantal fte, 2000-2016

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
fte	9	16	30	44	104	160	219	333	447	573	759	934	1119				1991
Aantal	10	16	31	50	114	177	247	387	517	667	883	1091	1306	1551	1773	2050	2262

De gegevens 2000-2012 zijn afkomstig uit het onderzoek onder alumni MANP in 2012. De jaren 2013, 2014 en 2015 zijn voor deze groep geraamd op basis van het aantal behaalde diploma's en het extern rendement van de opleiding na 1 jaar.